

Matjaž Ambrož, Ljubo Bavcon, Zvonko Fišer, Damjan Korošec, Vasilka Sancin, Liljana Selinšek, Mirjam Škrk: Mednarodno kazensko pravo

Ljubljana, Uradni list Republike Slovenije, 542 strani.

Deset let po začetku veljavnosti Rimskega statuta, ki je ustanovil prvo stalno mednarodno kazensko sodišče (MKS, v angl. *International Criminal Court*), in po številnih učbenikih mednarodnega kazenskega prava v drugih jezikih so slovenski študenti, praktiki in teoretiki končno dobili prvi celovit učbenik o mednarodnem kazenskem pravi v slovenskem jeziku.

Do tega trenutka je v Sloveniji sicer že obstajalo nekaj učbenikov s tega področja, začenši z učbenikom Mednarodno kazensko pravo, ki so ga napisali Ljubo Bavcon in drugi avtorji leta 1997. To obdobje predstavlja začetek mednarodnega kazenskega prava v Sloveniji, pa tudi drugje po svetu se je to področje šele razvijalo, saj sta po skoraj petdesetletnem premoru po Nürnbergu šele dobro začeli delovati mednarodni kazenski sodišči za nekdanjo Jugoslavijo in Ruando. Kasneje sta Damjan Korošec in Ljubo Bavcon napisala učbenik Mednarodno kazensko pravo, ki se je osredotočil samo na mednarodna kazniva dejanja in dejavnost Sveta Evrope. Poleg teh dveh učbenikov se je mednarodno kazensko pravo moralo zadovoljiti s hitrimi omembami in kratkimi razlagami znotraj učbenikov za nacionalno kazensko pravo. Delo obsega 494 strani besedila, ki jim sledi stvarno kazalo. Njegovo širino je mogoče utemeljiti tudi z obširno bibliografijo, ki zajema temeljna in zelo aktualna dela na tem področju. Nov učbenik je torej prvi slovenski učbenik, ki celovito zajema vsa področja mednarodnega kazenskega prava: uvodna razpravljajna, materialno mednarodno kazensko pravo, organizacijsko kazensko pravo, pravo pomoči v kazenskih zadevah in postopek pred mednarodnim kazenskim sodiščem. Uporablja tipično razdelitev kazenskopravne znanosti.

Uvodni del učbenika se ukvarja z bistvom in razvojem mednarodnega kazenskega prava od rimskih časov, s posebnim poudarkom na obdobju, ki se začne s prvo Ženevsko konvencijo (1864). V tem delu najdemo še vire mednarodnega kazenskega prava in različne poglede na razmerje med nacionalnim in mednarodnim kazenskim pravom, ki je še vedno zelo sporno, zlasti zato, ker države močno branijo svojo suverenost. Kljub temu pa se ta počasi zmanjšuje v korist pregona in preprečevanja najbolj grozljivih mednarodnih kaznivih dejanj.

Naslednje poglavje se ukvarja z materialnim kazenskim pravom in prevzema delitev na splošni ter posebni del, ki jo

najdemo v vseh kazenskih zakonikih in učbenikih celinske Evrope. Splošni del tako obravnava tipična vprašanja, kot so načela, krivda, udeležba v kaznivem dejanju, razlogi izključitve protipravnosti in krivde (na primer silobran), faze kaznivega dejanja, pravila o zastaranju in kazenske sankcije. Poleg teh tipičnih institutov lahko najdemo tudi nekatere tipične za mednarodno kazensko pravo, ki so jih vsaj celinski avtorji močno kritizirali; na primer odgovornost nadrejenega za kaznivo dejanje, ki ga izvrši podrejeni (t. i. *command responsibility*), ali skupni hudodelski podvig.

V posebnem delu avtorji obravnavajo mednarodna hudodelstva (genocid, vojno hudodelstvo, hudodelstvo zoper človečnost in agresija) in druga mednarodna kazniva dejanja (na primer mučenje, terorizem, gospodarska kazniva dejanja). Prvo skupino so že ustaljeno poimenovali mednarodna hudodelstva, ker napadajo temeljno vrednost človeštva in ker se jih lahko preganja na nacionalni ter mednarodni (pred mednarodnimi sodišči) ravni. Druga skupina kaznivih dejanj pa je ponavadi urejena v mednarodnih pogodbah zaradi poenotenja opredelitev kaznivih dejanj učinkovitega boja zoper njih, države podpisnice pa so zadolžene za njihovo implementacijo v nacionalno zakonodajo. Avtorji učbenika obe skupini kaznivih dejanj obravnavajo z vidika njihovega razvoja v zakonodajnih in konvencijskih določbah, teoriji in (sodni) praksi, vedno pa omenijo tudi implementacijo v slovenski pravni red.

Poglavje o mednarodnih in mešanih razzodiščih obravnava pristojnost, organizacijo, postopek in druge značilnosti mednarodnih in mešanih sodišč, ki so obstajala doslej. Naj jih omenim samo nekaj: nürnbergsko sodišče, mednarodno kazensko sodišče za nekdanjo Jugoslavijo, izredni senati v Kambodži, posebni senat za vojne zločine državnega sodišča v BIH itd.

Naslednje poglavje (Mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah) obravnava tradicionalne in novejšje oblike mednarodnega sodelovanja, kot so na primer izročitev, predaja, odstop in prevzem kazenskega pregona. To poglavje predstavlja prvo celovito delo o mednarodni pravni pomoči v Sloveniji in je pomembno tudi zaradi vse pogostejšega sodelovanja slovenskih organov pregona s tujimi organi.

Zadnje poglavje se osredotoča na postopek pred MKS od sprožitve postopka, preiskave, glavne obravnave do izvrševanja kazni.

To delo je pomembno z več vidikov. Prvi je bil že omejen: gre za prvo celovito delo s področja mednarodnega kazenskega prava v slovenskem jeziku, ki se lahko brez sramu kosa z nekaterimi učbeniki eminentnih avtorjev, kot sta *Cassese* in *Ambos*.

Pomembna je tudi narava nastanka tega učbenika. Napisan je bil namreč v sodelovanju dveh različnih kateder ljubljanske pravne fakultete: katedre za kazensko in mednarodno pravo. To je pomembno zato, ker običajno obstaja med kazenskim in mednarodnim javnim pravom spor, kakšna je narava mednarodnega kazenskega prava. Vsaka pravna veja si lasti to področje, kar posledično pomembno vpliva tudi na temeljne značilnosti mednarodnega kazenskega prava.

Čeprav se zdi tema na prvi pogled abstraktna in teoretična, to ne drži. Učbenik je zelo dragocen tudi za posameznike, ki se s kazenskim pravom ukvarjajo v praksi. Slovenija ima namreč univerzalno jurisdikcijo za pregon kaznivih dejanj, izvršenih zunaj ozemlja Slovenije, če je storilec prijet v Sloveniji, po spremembi Kazenskega zakonika – 1 v 2011 pa tudi brez njegovega prijetja. Poleg tega je Slovenija ratificirala Rimski statut in je zato dolžna učinkovito preganjati storilce mednarodnih hudodelstev iz pristojnosti MKS. V nasprotnem primeru bo kazenski pregon prevzelo MKS. Če upoštevamo obe dejstvi, je jasno, da ima Slovenija mednarodne obveznosti v okviru Rimskega statuta in drugih mednarodnih pogodb; lahko se zgodi, da jih bo morala izpolniti, če pride do obožženega spopada v Sloveniji ali če se storilec mednarodnih hudodelstev znajde na slovenskem ozemlju. Drugič, tudi pri kazenskem pregonu drugih kaznivih dejanj z mednarodnimi elementi se pogosto pojavi potreba po sodelovanju z drugimi državami, članicami in nečlanicami Evropske unije. Tretjič, Slovenija je članica Evropske unije, ki je v zadnjem času zelo poudarjala pomen poenostavitve in uresničevanja pravil za mednarodno sodelovanje v kazenskih zadevah. Četrto, Slovenija pogosto pošilja svoje vojaške enote na vojaške misije v tujino in slovenski vojaki se lahko soočijo s svojo kazensko odgovornostjo. Zato je znanje mednarodnega kazenskega prava ključno: lahko ga najdemo v tem delu, ki je hkrati učbenik in znanstvena monografija in se lahko kosa z vsakim sorodnim delom v angleškem ali drugem tujem jeziku.

Doc. dr. Sabina Zgaga